

Konklusionsreferat fra

Møde i Det Sydslesvigske Samråd

mandag den 22. august 2022 kl. 18.30
på Flensborghus

- Til stede:**
- Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig (DCB)**
v/ Christian Jürgensen, Bjarne Truelsen og Jens M. Henriksen
 - Dansk Skoleforening for Sydslesvig (Skolef.)**
v/ Udo Jessen, Andrea Heimrath og Lars Kofoed-Jensen
 - Dansk Kirke i Sydslesvig (DKS)**
v/ Uwe Nissen, Hasse Neldeberg Jørgensen og Jytte Nickelsen
 - Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig (DS)**
v/ Tinne Virgils og Lene Christensen
 - Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU)**
v/ Kay von Eitzen, Mads Lausten og Anders Kring
 - Sydslesvigsk Forening (SSF)**
v/ Gitte Hougaard-Werner, Kirsten V. Weiss og Jens A. Christiansen
 - Friisk Foriining**
v/ Ute Jessen og Ilwe Boysen
 - Organisationer tilsluttet Sydslesvigsk Forening (De tilsluttede)**
v/ Henry Bohm
 - Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW)**
v/ Christian Dirschauer, Sybilla Nitsch og Martin Lorenzen
 - Grænseforeningen (GF)**
v/ Else Tornbo
- Afbud:**
- Randi Kuhnt og Tom Petersen (DS)**
 - Kim Andersen (Generalkonsul)**
- Gæster:**
- Hanne Futtrup, Otto Putzer, Elke Putzer, Georg Buhl, Olaf Runz, Jørgen Møllekær, Jan Christensen, Mogens Rostgaard Nissen, Rejhan Bosnjak, Hinnerk Petersen, Daniel Dürkop, Rasmus Meyer, Camilla Sørensen (journalist, FLA)
- Referat:**
- Jens A. Christiansen og Tine Andresen (SSF)

Dagsorden:

1. Valg af ordstyrer.
2. Godkendelse af konklusionsreferat fra den 16. maj 2022.
3. Fastlæggelse af den endelige dagsorden.
4. Meddelelser.
5. Opsamling på Samrådets tre regionalmøder om mindretallets struktur. Bilag.
 - Organisationernes tilbagemelding, vurdering/position.
 - Forslag til det videre forløb.Drøftelse og beslutning.
6. Fremtidsfabrikken: "Mit liv i mindretallet" v/SdU. Bilag.
7. Spørgetid.
8. Eventuelt.
9. Lukket møde.
 - Godkendelse af konklusionsreferat fra den 16. maj 2022.

Formand Gitte Hougaard-Werner byder velkommen til det første Samrådsmøde efter sommerferien.

1. Valg af ordstyrer

Gitte Hougaard-Werner vælges som ordstyrer.

2. Godkendelse af konklusionsreferat fra den 16. maj 2022

Referatet godkendes.

3. Fastlæggelse af den endelige dagsorden

Dagsordenen følges.

4. Meddelelser

SSW, Christian Dirschauer

orienterer om, at der er *Kontaktudvalgsmøde med forbundsdayspræsident Bärbel Bas* den 30. august i Flensburg, hvor forskellige emner som Landesverwaltungsgesetz tages op.

SSF, Gitte Hougaard-Werner

orienterer om mødet mellem SSF, SdU og Skoleforeningen med *den nye landdagspræsident Kristina Herbst* i sidste uge på Flensborghus. Hun ville lære mindretallet at kende og høre, hvad der lige nu rører sig mindretalspolitisk. Bagefter var hun en tur på biblioteket og se på, hvad de tilbyder ud over at udleje bøger.

SSF, Jens A. Christiansen

kan fortælle, at *kultur- og kirkeministeren*, Ane Halsboe-Jørgensen, besøger grænselandet den 12. september. Hun gæster det tyske mindretal om formiddagen og kigger ned til det danske mindretal om eftermiddagen, hvor hun har et møde med Samrådet. Hvert Samrådsmedlem har 2-3 minutter til at præsentere, hvad organisationen/ foreningen arbejder med. Derefter besøger hun Duborg-skolen, hvor hun skal vises rundt og bl.a. se på renoveringen. Det er også meningen, at hun skal møde nogen af de unge på skolen inden hun tager af sted.

Kulturnatten på Christiansborg er den 14. oktober, hvor der traditionelt er folk med fra de forskellige foreninger. SSF vender tilbage med nærmere information.

Folketingsturen er planlagt til den 24.-25. november. Grundet det mulige folketingsvalg er det ikke helt sikkert, at de er klar til at tage imod gæster udefra i slutningen af november. Men foreløbigt er det planen. Detaljeret program sendes ud rettidigt.

Skolef., Lars Kofoed-Jensen orienterer om *Sydslesvigudvalgets besigtigelsestur*, der finder sted den 26.-27. september. Man regner med, at det kan nås inden Statsministeren tvinges til at udskrive valg eller selv gør det.

5. Opsamling på Samrådets tre regionalmøder om mindretallets struktur

Til punktet foreligger et bilag.

SSF, Gitte Hougaard-Werner synes personligt, at Samrådet er nået langt med strukturundersøgelsen. Regionalmøderne har bekræftet, hvad forvaltningscheferne har peget på: Mindretallet står overfor udfordringer. Der tænkes anderledes end for 25-30 år siden. SSF går grundlæggende ind for en forandring af den overordnede struktur, dog skal alle andre også VILLE denne forandring. Vi skal fremtidssikre mindretallet i fællesskab.

DCB, Jens M. Henriksen mener, at biblioteket har en meget spændende bestyrelse. Den minder om et "mini Samråd", da den er sat sammen af repræsentanter for de forskellige foreninger i Sydslesvig. Bestyrelsens diskussion har vist, at der i princippet ikke er nogen modeller, hvor biblioteket ikke kan eller vil være med. Biblioteksjuridisk er der ikke noget i vejen for det. Spørgsmålet er: Skal biblioteket have en mening om alt? Når vi f.eks. ser på forskningsafdelingen, så er den uafhængig, men kan stadigvæk samarbejde.

Under dette punkt fortæller forskningsafdelingens leder Mogens Rostgaard Nissen om den spørgeskemaundersøgelse af samarbejds- og beslutningsstrukturer, der er blevet gennemført med 27 mennesker fra mindretallet. Man har kigget på, at der var en god spredning i køn, alder og geografi blandt de interviewede. Et interview varede ca. 30 minutter og blev primært gennemført via zoom. Emnerne var: værdier, Samrådet, forandring, samarbejde, demokratiet og de fire modeller. Det første indtryk er, at svarene dækker sig meget med det, der kom frem på de tre regionale møder. Rapporten, der burde være færdig i slutningen af september, vil vise det mere konkret.

DS, Tinne Virgils har et notat med fra det sidste forretningsudvalgsmøde, hvor strukturen blev diskuteret meget intensivt – uden at man dog er kommet med et konkret forslag. Man kan se fordele og ulemper ved de forskellige modeller, men spørgsmålet er stadigvæk: Hvad er overhovedet muligt? Ved den praktiske del? Den juridiske del? Og den økonomiske del? Som alle ved, så havde DS ønsket, at Malte de Grahl ville kunne komme med sine synspunkter i aften, men desværre havde han ikke tid. DS synes det er svært at forholde sig til konsekvenserne. Grundlæggende er man dog positiv og åben overfor eventuelle forandringer. Alle skal dog kunne være med og se sig selv i en eventuel strukturforandring. I hvert fald skal man se på et optimeret og forbedret samarbejde. Der findes jo i forvejen mange eksempler på gode samarbejdsrelationer blandt organisationernes ansatte, der slet ikke er synlige overfor den danske regering. Måske skal vi blive bedre til at fortælle den gode

historie? Man ser i hvert fald frem til forskningsafdelingens rapport i slutningen af september, der helt klart skal indgå i overvejelserne. I november måned tages emnet så op i Sundhedsrådet.

Skolef., Udo Jessen mener, at regionalmøderne helt klart har været styret mod en bestemt model – enten C eller D. Vi mener helt klart, at chefredaktøren helt tydeligt har positioneret sig som fortaler for en strukturforandring vel at mærke med det bagtæppe, at FLA ikke selv kan være del af en strukturforandring. Vi må erkende, at strukturforandring ikke interesserer basis. Interessen i basis går mere i retning af en styrkelse af det lokale samarbejde for at sikre og koordinere aktiviteter. Den forandring der ønskes, er en lettelse af foreningskommunikation og at man står frem som ”det danske mindretal”. Skoleforeningen mener, at der er behov for et perspektivskifte. Alle foreninger tjener det danske mindretal. Vi er til for alt, der bekender sig til mindretallet, og skal imødekomme de ønsker, der kommer nedefra. Vi skal spørge os: Hvilke behov i basis er det, der skal indgå i en vision for mindretallets fremtid? Skoleforeningen går ellers ind for et styrket Samråd med mandat til at udtale sig på mindretallets vegne. Man skal drøfte emnet til Fællesrådsmødet den 29. september.

GF, Else Tornbo forbeholder sig at bevare observatørstatus i forhold til dette emne.

SdU, Kay von Eitzen fortæller at SdU ser debatten som afsluttet. Foreningen peger ikke på én bestemt model, men beskriver modellerne A og B for ikke fyldestgørende. Desuden skal den frygt, som basis viste på regionalmøderne om at blive hægtet af, tages med i enhver drøftelse om forandring. Mindretallet har brug for en stor overordnet strukturforandring, da mindretallet som det er skruet sammen i dag, er enormt sårbar. Frivilligheden er under pres og det er et problem for os alle. En strukturforandring skal være med til at sørge for, at frivilligheden i Sydslesvig ikke smuldrer endnu mere. Tværtimod at den styrkes og udbygges.

DKS, Hasse Neldeberg Jørgensen forklarer igen Kirkerådets udmelding, der er den samme som i februar. Kirken hylder samarbejdet med de andre organisationer. De kan dog ikke være med ved en ændret beslutningskompetence. Det er model A man har forholdt sig til og stadigvæk støtter. Håber ikke, at Kirken og SSW bliver ”hjemløse” ved en eventuel strukturforandring, når der ikke længere er en fælles platform til at drøfte tingene.

SSW, Christian Dirschauer mener, at det har været godt, at man har gennemført regionalmøderne – og der har været gode, vejledende spørgsmål som avisen og chefredaktøren modererede. Derimod tog sprogdebatten for meget tid. Ikke fordi den ikke er vigtig, men det var ikke sprogdebatten, der skulle diskuteres. Er enig i, at det lokale fællesskab/ det lokale engagement var i centrum for diskussionerne. SSW kan være med til at støtte en struktur, der bakker op om de behov, der er lokalt. SSW kan aldrig indgå i en formel juridisk struktur på grund af partiloven, men vi sidder også her i dag og er med på at finde nye og andre veje.

Friisk Foriining, Ute Jessen forbeholder sig retten til observatørstatus. Hun kommer dog med et ønske om, at der blev talt om andet end strukturen i Samrådet igen.

De tilsluttede, Henry Bohm havde møde i april, hvor de forskellige modeller blev diskuteret. Det, man blev enig om, er, at der er behov for forandringer. Gryden skal holdes i kog. Man har til dato ingen konkrete ideer, men status quo er ikke ønsket.

SSF, Gitte Hougaard-Werner forklarer, at man har lovet SSF-medlemmerne, at man kommer med en endelig udmelding angående strukturdebatten på landsmødet den 12. november. Vi skal træffe en beslutning der. Vi er klar til en fælles forandring på den ene eller på den anden måde, men vi ønsker os, at alle kan og vil være med i den proces. Derfor vil vi gerne have en endelig beslutning på landsmødet, om hvad folk ønsker: *Enten* tager vi arbejdshandskerne på og forandrer noget for den basis, som vi alle er en del af, *eller* vi dropper emnet "strukturdebat" og går i gang med det, der virkelig er presserende.

SdU, Kay von Eitzen ønsker lige som SSW at lægge et låg på diskussionen. Tænkt på den måde, at man enten bliver enig om at stoppe diskussionen nu eller helhjertet går ind for en forandring, hvor man i fællesskab konstruerer noget, der er holdbart og fremtidssikrer mindretallet.

DS, Tinne Virgils spørger ind til, hvordan Samrådet så kommer videre herfra? For hende er der for mange løse ender. *Nu* skal der træffes en beslutning. *Nu* skal vi i gang. Selvfølgelig skal vi i gang på en eller anden måde. Men hvem er det, der samler op? Er det SSF, der samler op på alle trådene nu?

SSF, Jens A. Christiansen konstaterer, at der dels samles op på aftenens Samrådsmøde. Sekretariatet har også samlet op efter regionalmøderne. Emnekredsene, som der er fokus på der, korresponderer udmærket med den lidt mere videnskabelige indgang til det og de forskellige organisationers oplevelse. Dét, vi har behov for i SSF, det er en klar udmelding om, hvad der fremadrettet skal ske:

- 1) Er der nogle områder, vi skal tage fat i, som dybest set ikke har noget med struktur at gøre, men med basisarbejdet? Hvilket så skal kunne klares indenfor den strukturramme, vi har i dag.
- 2) Eller er der en vilje på tværs af organisationerne – store eller små – til at sige: Hvis vi får lavet de rigtige undersøgelser, så er vi i bund og grund klar til at rykke ved at afgive suveræniteten til et organ, der kan gøre det bedre?

Hvis der ikke er den vilje til forandring, så kan det ikke nytte noget. Det kan ikke være meningen, at nogle skal give og andre skal ikke give. Så må vi finde ud af at forbedre vores samarbejde indenfor de rammer der er. Så kunne man drøfte, hvordan Samrådet kan udvide sit arbejde. Man kunne drøfte samarbejdsaftalen igen. Hvis man siger, det bliver på den platform, så kan man lukke den overordnede diskussion. I SSF har vi nu behov for – ikke kun overfor omverdenen, men også overfor os selv – at sige: Vi har taget diskussionen og den landede der. Fremfor at sige, vi er i proces. Her mener vi, at den proces må lukke nu. Det kunne måske endda give en slags kickstart til at komme reelt videre.

DCB, Jens M. Henriksen foreslår, at forvaltningscheferne ser på den videre proces. Desuden skal man også lige være opmærksom på, at det egentlig går meget godt i Sydslesvig i forhold til, hvordan det går med eksempelvis frivilligheden i Danmark.

Skolef., Lars Kofoed-Jensen mener, at det, der blev tydeligt ved regionalmøderne var: Hvordan kan vi blive en helhed også på lokalt plan, og hvordan kan vi hjælpe med at man bliver det ude på det lokale plan? Nogle organisationer har allerede ansatte rundt omkring, så

der er også et "ansatte-netværk" som man kan tænke ind i det. Det behøves man ikke vente med til alle organisationer har fundet frem til deres synspunkter til den overordnede struktur. Det kunne man starte på nu.

De tilsluttede, Henry Bohm mener, at vi har strukturer, der ikke er tidssvarende. Mindretallet er i krise. Det viser situationer som f.eks. problematikken om den fælles erklæring fra mindretallet til Ukraine-krigen.

Skolef. Udo Jessen mener ikke, at Samrådet havde et problem med en fælles erklæring i forbindelse med Ukraine-krigen. Samrådet fandt frem til en fælleserklæring som alle kunne bakke op om. At enkelte organisationer så kom med en egen udmelding i pressen, har ikke noget med Samrådet at gøre.

GF, Else Tornbo mener, at der i mindretallet – i basis – er en kæmpe forventning om at få at vide, hvad der nu skal ske. Hun anbefaler en køreplan: Hvad skal der ske? Hvornår skal det ske? Hvem skal involveres? Det er ikke godt at skabe usikkerhed. Synes at Samrådet skylder basis en tilbagemelding.

Samrådets næstformand, Christian Jürgensen gør opmærksom på, at der i hele mindretallet åbenbart hersker ret meget uvidenhed om, hvad der egentlig skal til for at forandre strukturen. Hvordan gør vi egentlig? Som jurist kan han sige, at det aldrig nogen sinde kan være Samrådet, der bestemmer. Samrådet består af foreninger. Hver enkelt forenings øverste organ er en medlemsforsamling. Det skal foreslås til medlemmerne og beslutes ved en afstemning. Det vi kan gøre for at lette den videre diskussion er, at vi muligvis kunne præferere enkelte modeller. Derefter skal der nogen uvildige jurister og skatterådgivere til for at kunne finde ud af hvad der er muligt og hvad det vil koste. Det er ikke noget som forvaltningscheferne kan komme med nu. Hvad siger f.eks. de enkelte foreningers vedtægter? Det skal diskuteres.

SdU, Kay von Eitzen mener, at det er Samrådet, der har det ansvar at komme med forslag. Der skal i første omgang træffes en generel beslutning, om man vil forandring.

SSW, Martin Lorenzen mener også, at man må komme med en udmelding nu. Aftenen har vist, hvor de enkelte foreninger står. Der er få, der mangler at komme med en tilbagemelding. Han anbefaler, at man går videre med model A. Det er ikke jura. Det er samarbejde. Her skal Samrådet have flere ressourcer.

Konklusion:

- **Alle organisationer, der kan, kommer med et klart signal om, i hvilken retning det skal gå til det næste Samrådsmøde den 24. oktober.**
- **Dansk Sundhedstjeneste melder tilbage til sekretariatet efter deres møde i Sundhedsrådet i november.**
- **På Samrådsmødet den 5. december beslutter man endeligt: Ja eller nej til en overordnet strukturforandring.**
- **Eksperter hentes først ind, når man ved, om der skal ske en reel strukturforandring.**

6. Fremtidsfabrikken: "Mit liv i mindretallet" v/SdU

Til punktet foreligger et bilag.

SdU, Hinnerk Petersen begynder med at minde om, at forsamlingen i første kvartal 2019 bad SdU om at komme med et udspil om en Sydslesvigkonference. Ud fra det opstod der den første "Fremtidsfabrik". Så gik der pandemi i det, som i alting. Sidste år afvikledes der så relativt spontant en fortsættelse, hvor mange organisationer sendte repræsentanter med til speeddating, rollespil m.m. Samrådet var dog ikke officielt afsender til denne fortsættelse. Så det blev ikke kaldt for "Sydslesvig-konference" sidste år, da SdU ikke havde spurgt Samrådet, om det overhovedet var interesseret i det. Spørgsmålet er nu, om Samrådet gerne vil være afsender for en 3. Fremtidsfabrik, hvis overordnede formål er at få de unge til at tage stilling til mindretallets struktur/ antallet af organisationer m.m. i løbet af dagen. Dagen kommer til at gå med, at de bliver sat ind i, hvem er der af organisationer – hvem består Sydslesvig af? I en workshop-del vil man så prøve at få dem til at forholde sig til det.

- 1) Vil Samrådet gerne delagtiggøres og være med til at udvikle? Og vil hver organisation for sig være med til at udvikle et fokusområde: Et spørgsmål eller et emne som organisationen er interesseret i at blive klogere på i forhold til, hvad de unge mener om det?
- 2) Ønsker Samrådet at være afsender på dette tilbud?

Konklusion:

- **Samrådet beslutter énstemmigt, at de gerne vil være afsender og delagtiggøres som samarbejdspartner i workshop-delen.**
- **De enkelte organisationer melder tilbage til SdU om, hvem der er kontaktperson i foreningen.**

7. Spørgetid.

Der er ingen spørgsmål.

8. Eventuelt.

- Skoleforeningen har fået en ny hjemmeside.
- SdU er i gang med en spørgeskemabaseret undersøgelse af foreningen. Samrådet bedes om hjælp til at distribuere linket til spørgeskemaet. Der henvises til Forskningsafdelingens erfaringer med spørgeskemaer, som SdU måske kunne drage nytte af.

9. Lukket møde.

- **Godkendelse af konklusionsreferat fra den 16. maj 2022.**
Referatet godkendes.

JAC/ta, 05.09.2022